

Relacje w rodzinach kobiet zagrożonych i niezagrożonych uzależnieniem od telefonu komórkowego

Relations in the families of women at risk and not at risk of mobile phone addiction

Emilia Potembska¹ A-F, Maria Chuchra² A,B,D-F, Beata Pawłowska³ A,B,D-G

¹Klinika Psychiatrii Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 w Lublinie

²Katedra Zdrowia Publicznego, Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin

³ Katedra i Klinika Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Streszczenie

Celem pracy była weryfikacja hipotezy badawczej, zakładającej występowanie istotnych statystycznie różnic między kobietami zagrożonymi i niezagrożonymi uzależnieniem od telefonu komórkowego w zakresie relacji z rodzicami.

Materiał i metody: Badaniem objęto 80 kobiet, których średni wiek wynosił 25 lat. W pracy zastosowano następujące metody badawcze: Ankietę socjodemograficzną, Kwestionariusz do Badania Uzależnienia od Telefonu Komórkowego (KBUTK), autorstwa Potembskiej i Pawłowskiej oraz Kwestionariusz badający relacje między rodzicami i dziećmi, autorstwa Pawłowskiej. Na podstawie wyników w skali ogólnej KBUTK wyodrębniono grupę 30 kobiet zagrożonych uzależnieniem od telefonu komórkowego oraz 50 kobiet niezagrożonych tym uzależnieniem.

Wyniki:

Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego istotnie częściej niż kobiety niezagrożone tym uzależnieniem informują o: doświadczanej ze strony rodziców przemocy emocjonalnej, karach, poczuciu osamotnienia w rodzinie, braku akceptacji, zrozumienia, zainteresowania ich problemami, liczenia się z ich zdaniem, wsparcia i opieki, uważają, że rodzice potrzebują ich opieki, gdyż są bezradni, mówią o uczestniczeniu w konfliktach między rodzicami, czują się winne za ich problemy oraz uważają, że ich istnienie jest przyczyną problemów rodziców, ich niepowodzeń i konfliktów między nimi. Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu znacząco częściej niż grupa kontrolna (kobiet niezagrożonych tym uzależnieniem) informują, że zwracały na siebie uwagę rodziców tylko wtedy, gdy były chore lub stwarzały problemy w szkole oraz wskazują, że rodzice formułowali wobec nich sprzeczne wymagania, podważali wzajemnie zasady wychowawcze, wskazywały, że rozczarowywały swoją matkę oraz nie chcą być w przyszłości taką kobietą, jak matka, a także, że boją się dorosłego życia.

Wyniki regresji liniowej informują, że uzależnienie od rozmów prowadzonych przez telefon komórkowy oraz wiadomości typu SMS, którego objawami są: podejmowanie nieudanych prób zmniejszenia ilości rozmów i SMS-ów, ograniczanie godzin snu na rzecz prowadzonych rozmów, płacenie bardzo dużych rachunków, przekraczających budżet za rozmowy i SMS-y, ukrywanie przed rodziną kosztów rozmów telefonicznych, bagatelizowanie ilości rozmów prowadzonych przez telefon komórkowy wyjaśniają w 73% czynniki rodzinne: poczucie braku zrozumienia ze strony rodziców, rozczarowywania matki, doświadczanie obojętności i braku czasu ze strony rodziców oraz sytuacji, w których badane kobiety broniły matkę przed ojcem. Doświadczanie samotności w sytuacji braku otrzymywania telefonów i SMS-ów w 57% wyjaśniają: lęk przed dorosłym życiem oraz obojętność rodziców na problemy dzieci.

Nadmierne wykorzystywanie telefonu komórkowego do słuchania muzyki, robienia filmów, zdjęć, grania w gry, łączenia się z Internetem wyjaśniają w 37% czynniki rodzinne: uczestniczenie w konfliktach między rodzicami oraz poczucie odpowiedzialności za postępowanie ojca. Preferowanie kontaktów interpersonalnych oraz wyrażania emocji za pośrednictwem rozmów telefonicznych oraz SMS-ów nad kontakty bezpośrednie „twarzą w twarz” przez badane kobiety, wyjaśnia w 46% pragnienie otrzymania przez nie opieki i rady oraz poczucie, że matki reagowały obojętnością, gdy zgłaszały problemy.

Wnioski:

1. Kobiety zagrożone, znacząco częściej negatywnie oceniają swoje relacje z rodzicami, niż kobiety niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego.
2. Kobiety zagrożone istotnie częściej niż kobiety niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego doświadczały w rodzinie konfliktów, samotności, przemocy emocjonalnej, kar, braku akceptacji, zrozumienia, zainteresowania i obojętności ze strony rodziców.
3. Czynniki rodzinne, głównie doświadczanie ze strony rodziców obojętności, braku zrozumienia, rozczarowania dzieckiem, poczucie w rodzinie samotności, a także lęk przed dorosłym życiem są istotnymi predyktorami objawów uzależnienia od telefonu komórkowego.

Słowa kluczowe: uzależnienie od telefonu komórkowego, relacje w rodzinie

Abstract

The aim of this work was to verify the hypothesis that there are statistically significant differences between women at risk and not at risk of mobile phone addiction in their relationships with their parents.

Material and methods: The study included 80 women at a mean age of 25 years. The following instruments were used in this study: a socio-demographic questionnaire, the Mobile Phone Addiction Assessment Questionnaire by Potembska and Pawłowska, and

Pawłowska's Parent-Child Relationship Questionnaire. Based on the general KBUTK scale a group of 30 women at risk of mobile phone addiction was singled out as well as a group of 50 women who were not at risk of this addiction.

Results:

The women at risk of mobile phone addiction significantly more often, as compared to women who are not at risk of this addiction, inform us about emotional violence experienced from their parents, punishment, sense of loneliness in the family, lack of acceptance, understanding, lack of interest in their problems and not taking into account their opinion. They experience a lack of support and care, they think that parents need their support because they are helpless, they mention participation in the conflicts between their parents, feel guilty for their problems and think that their existence is the cause of the problems of their parents as well as of their failures and conflicts between them. The women at risk of mobile phone addiction significantly more often as compared to the control group (i.e. women who are not at risk of this addiction) inform us that they drew their parents' attention only when they were sick or caused problems at school and indicate that their parents formulated contradictory requirements in relation to them, they undermined upbringing principles practised by the other parent, they indicate that they were a disappointment to their mothers and that in the future they would not like to be like their mothers as well as that they are afraid of adult life.

The results of linear regression show that addiction to mobile phone conversation as well as texting, their symptoms being: making unsuccessful attempts to cut down on the number of conversations and text messages, limiting the hours of sleep due to phone conversations, paying extremely high bills exceeding their budget for phone conversations and text messages, concealing the costs of phone conversations from their families, belittling the number of mobile phone conversations, are accounted for in 73% by family factors: sense of lack of understanding shown by their parents, being a disappointment to their mothers, experience of indifference and lack of time shown by their parents and of situations when the examined women defended their mothers from their fathers. The experience of loneliness in a situation when no phone conversations and text messages are received is accounted for in 57% by the following: fear of adult life and parents' indifference to their children's problems. Excessive use of mobile phone in order to listen to music, make films, take pictures, play games, stay online account for 37% of family factors: participation in conflicts between parents and assuming responsibility for the fathers' conduct. Preferring interpersonal interactions and expressing emotions via phone conversations and text messaging to "face- to - face" interactions as shown by the examined women account for 46% of the desire to get care and advice and by the sense of indifference shown by their mothers when they mentioned problems.

Conclusions:

1. Women at risk of mobile phone addiction assessed their relationships with their parents significantly more negatively than women at no risk of this addiction.
2. Women at risk of mobile phone addiction more frequently than women not at risk had experienced conflicts, loneliness, emotional abuse, punishment, and lack of acceptance, understanding and interest in their families.
3. The most significant predictors of mobile phone addiction include family factors, in particular, experiencing indifference, lack of understanding, disappointment with the child from their parents, sense of loneliness in a family as well as the fear of adult life.

Keywords: mobile phone addiction, family relations

Wstęp

Rozumienie rodziny jako systemu sprawiło, że problemu osoby uzależnionej czy zagrożonej uzależnieniem nie rozpatruje się jedynie jako jej indywidualnej reakcji na zaistniałą sytuację, ale uwzględnia się także wzajemne interakcje zachodzące w całej rodzinie. Nie można analizować problemu człowieka uzależnionego w oderwaniu od najbliższego otoczenia, w którym żyje. Rodzina w ujęciu systemowym stanowi całość i to, co dzieje się z poszczególnymi jej członkami, wpływa na funkcjonowanie całego systemu, a jednocześnie funkcjonowanie rodziny jako całości, wpływa na rozwój, zachowanie i zdrowie jej członków.

Czynniki rodzinne, obok cech osobowości, zaliczane są do podstawowych czynników, warunkujących rozwój zarówno uzależnienia od substancji psychoaktywnych, jak i uzależnienia tzw. behawioralne, do których należy uzależnienie od Internetu i od telefonu komórkowego. Golińska [1] uważa, że rozwojowi uzależnień sprzyjają: osłabienie więzi rodzinnych, zaburzenia pełnionych ról związanych z wychowaniem dzieci, brak zaspokojenia w rodzinie potrzeby bezpieczeństwa, bliskości, akceptacji oraz uzyskiwania wsparcia.

Badacze [2, 3, 4, 5] zajmujący się tematyką uzależnień technologicznych, zwracają uwagę na występowanie dys-

funkcjonalnych relacji w rodzinach młodzieży uzależnionej od Internetu. W literaturze naukowej brakuje natomiast badań, które analizowałyby relacje z rodzicami osób zagrożonych uzależnieniem od telefonu komórkowego.

Cel pracy

Celem pracy była weryfikacja hipotezy badawczej, zakładającej występowanie istotnych statystycznie różnic w zakresie relacji z rodzicami między kobietami zagrożonymi i niezagrożonymi uzależnieniem od telefonu komórkowego. Podjęto również próbę wyodrębnienia zespołu czynników rodzinnych, najlepiej wyjaśniających uzależnienie od telefonu komórkowego, mierzonego KBUTK.

Materiał i metody

Badaniami objęto 80 kobiet, których średni wiek wynosił 25 lat. Wszystkie badane osoby miały wykształcenie średnie.

W pracy zastosowano następujące metody badawcze: Ankietę socjodemograficzną i Kwestionariusz do Badania Uzależnienia od Telefonu Komórkowego KBUTK, autorstwa E. Potembskiej i B. Pawłowskiej [6] oraz Kwestionariusz badający relacje między rodzicami i dziećmi, autorstwa Pawłowskiej [4].

Wyniki

W pierwszym etapie badań wyodrębniono na podstawie Kwestionariusza KBUTK grupę 30 kobiet spełniających kryteria zagrożenia uzależnieniem od telefonu komórkowego (kobiety te w skali ogólnej KBUTK uzyskały powyżej 31 punktów) oraz grupę

50 osób niezagrożonych tym uzależnieniem (osoby, które uzyskały w KBUTK poniżej 31 punktów) [7].

Następnie za pomocą testu t-Studenta porównano obie grupy kobiet w zakresie odpowiedzi udzielanych na pytania Kwestionariusza do badania relacji między rodzicami i dziećmi (tab.1).

Tab. 1. Porównanie odpowiedzi kobiet zagrożonych i niezagrożonych uzależnieniem od telefonu komórkowego w Kwestionariuszu badającym relacje z rodzicami

Pytania kwestionariusza	Kobiety niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego		Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego		t	p
	M	SD	M	SD		
Doświadczałam w rodzinie przemocy emocjonalnej (wyzwiska, wyśmiewanie się)	0,59	0,87	1,11	0,81	-2,08	0,04
Rodzice /mama, tato/ karali mnie za każde przewinienie	0,52	0,83	1,26	0,99	-2,82	0,01
Mama chroniła mnie przed tatą	0,52	0,74	1,47	1,07	-3,66	0,001
Nie chcę być taką kobietą jak moja mama	0,83	1,00	1,89	1,05	-3,54	0,001
Nie czułam się akceptowana przez rodziców	0,59	0,87	1,37	1,16	-2,67	0,01
Rodzice /mama, tato/ nie liczą się z moim zdaniem	0,69	0,89	1,32	1,06	-2,21	0,03
Nie czułam się rozumiana przez mamę	0,59	0,78	1,47	1,02	-3,41	0,001
Nie czułam się rozumiana przez tatę	0,66	1,04	1,32	0,89	-2,27	0,03
Czuję, że rozczarowuję mamę	0,62	0,78	1,26	0,99	-2,51	0,02
Czuję się samotna w rodzinie	0,48	0,63	1,37	0,83	-4,18	0,001
Dla mamy obojętne są moje problemy	0,38	0,56	1,26	0,99	-3,53	0,001
Tato nie interesuje się moimi problemami i sprawami	0,76	1,02	1,37	0,90	-2,12	0,04
Mama nie rozumie co czuję	0,72	0,80	1,63	0,90	-3,67	0,001
Uczestniczę w konfliktach między rodzicami	0,62	0,73	1,26	0,87	-2,76	0,01
Mówię mamie jak ma postępować	0,90	0,94	1,53	0,90	-2,30	0,026
Pragnę, aby ktoś zaopiekował się mną i pokierował moim życiem	0,66	0,94	1,63	1,16	-3,21	0,002
Mówię tacie jak ma postępować	0,59	0,73	1,37	0,90	-3,31	0,002
Tato potrzebuje mojej opieki i pocieszenia	0,86	0,83	1,42	1,07	-2,03	0,048
Gdy tato sprzecza się z mamą stoję po jego stronie	0,66	0,86	1,21	1,03	-2,03	0,049
Boję się dorosłego życia	0,66	0,90	1,53	0,90	-3,28	0,002
Mama poświęca mi znacznie więcej uwagi i czasu gdy jestem chora, niż kiedy jestem zdrowa	0,79	0,86	1,47	0,84	-2,70	0,010
Aby nie martwić rodziców, nie mówię im o swoich problemach	1,34	1,01	2,05	0,91	-2,47	0,017
Uważam, że tato nie poradzi sobie beze mnie	0,38	0,68	1,53	1,02	-4,32	0,00
Zawsze pytam innych ludzi o radę, zanim podejmę decyzję	1,31	1,04	1,79	0,85	-1,67	0,101
Mama nie radzi sobie z problemami jakie niesie życie	0,69	0,93	1,32	1,06	-2,16	0,036
Moi rodzice /mama, tato/ nie tolerują moich znajomych	0,66	0,77	1,26	0,73	-2,73	0,009
Nie czułam się akceptowana przez tatę	0,38	0,62	1,37	1,12	-3,52	0,001
Kłóć się z mamą	1,00	0,71	1,68	1,06	-2,69	0,010
Kłóć się z tatą	0,97	0,68	1,53	1,02	-2,11	0,04
Gdyby nie ja, mamie wiodłoby się lepiej	0,31	0,60	0,95	0,91	-2,69	0,01
Gdyby nie ja, tacie wiodłoby się lepiej	0,28	0,65	0,84	0,90	-2,54	0,015
Czuję się winna za problemy między rodzicami	0,31	0,66	0,84	0,96	-2,28	0,027
Uważam, że gdyby mnie nie było, to mama byłaby szczęśliwsza	0,21	0,62	0,95	1,08	-2,71	0,01
Rodzice zwracają na mnie uwagę tylko wtedy, gdy mam problemy w szkole	0,55	0,83	1,26	0,93	-2,77	0,008
Rodzice zwracają na mnie uwagę tylko wtedy, gdy jestem chora	0,59	0,73	1,16	0,83	-2,50	0,016
Rodzice mają sprzeczne zdanie dotyczące zasad mojego wychowania	0,90	1,01	1,53	1,02	-2,10	0,041
W sprawie mojego wychowania, mama łagodzi zakazy taty	1,07	0,92	1,78	1,06	-2,42	0,020

Uwaga: W tabeli zamieszczono tylko te stwierdzenia, które istotnie różnicują obie grupy

Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego istotnie częściej niż kobiety niezagrożone tym uzależnieniem informują o doświadczanej ze strony rodziców przemocy emocjonalnej, karach. Wskazują, że nie czuły się przez rodziców akceptowane, rozumiane, uważają, że rodzice nie interesowali się ich problemami, nie liczyli się z ich zdaniem. Znacząco częściej kobiety zagrożone, niż niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego czuły się osamotnione w rodzinie, uczestniczyły w konfliktach między rodzicami, uważają, że rozczarowywały swoją matkę oraz mówią, że nie chcą być w przyszłości taką kobietą, jak matka oraz boją się dorosłego życia.

Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego istotnie częściej niż niezagrożone tym uzależnieniem przyznają się do konfliktów z rodzicami. Uważają, że rodzice potrzebują ich opieki, gdyż są bezradni, czują się winne za ich problemy. Kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu znacząco częściej niż grupa kontrolna (kobiet niezagrożonych tym uzależnieniem) informują, że zwracały na siebie uwagę rodziców tylko wtedy, gdy były chore lub stwarzały problemy w szkole oraz wskazują, że rodzice formułowali wobec nich sprzeczne wymagania, podważali wzajemnie zasady wychowawcze. Kobiety patologicznie korzystające z telefonu komórkowego częściej niż grupa kontrolna odczuwały brak wsparcia i opieki ze strony rodziców oraz uważają, że ich istnienie jest przyczyną problemów rodziców, ich niepowodzeń i konfliktów między nimi.

Celem wyodrębnienia zespołu zmiennych rodzinnych, najlepiej wyjaśniających objawy uzależnienia od telefonu komórkowego przeprowadzono kolejne równania regresji, do których jako zmienne zależne wprowadzono kolejno: wynik w skali ogólnej oraz podskali KBUTK (tab. 2-6). Zmiennymi niezależnymi były itemy Kwestionariusza badającego relacje między rodzicami i dziećmi, autorstwa Pawłowskiej [4], za pomocą którego określono relacje w rodzinie badanych kobiet.

W tabeli 2 zamieszczono wyniki regresji liniowej krokowej postępującej, do której jako zmienną zależną wprowadzono wynik ogólny KBUTK.

Czynnikami rodzinnymi, które najlepiej wyjaśniają uzależnienie od telefonu komórkowego, mierzonymi skalą ogólną KBUTK są: postrzegana przez córki bezradność ojca, poczucie osamotnienia w rodzinie oraz lęk przed dorosłym życiem. Wymienione zmienne wyjaśniają łącznie 53% wariancji objawów uzależnienia od telefonu komórkowego w badanej grupie kobiet.

W tabeli 3 zamieszczono wyniki regresji liniowej krokowej postępującej, do której jako zmienną zależną wprowadzono wynik w podskali – Potrzeba akceptacji i bliskości KBUTK.

Zmiennymi, które najlepiej, w 57% wyjaśniają doświadczanie samotności w sytuacji braku otrzymywania telefonów i SMS-ów oraz przeżywanie poczucia akceptacji w sytuacji otrzymywania telefonów i SMS-ów od znajomych w grupie badanych kobiet są: lęk przed dorosłym życiem oraz obojętność rodziców na problemy dzieci.

Tab. 2. Wyniki regresji liniowej krokowej postępującej dla zmiennej zależnej – skali ogólnej KBUTK

Zmienne niezależne	R	R ²	F	B	t
Uważam, że tato nie poradzi sobie beze mnie	0,56	0,32	20,98***	0,20	1,40
Czuję się samotna w rodzinie	0,66	0,44	9,28**	0,34	2,93**
Mówię tacie jak ma postępować	0,71	0,50	5,39*	0,28	2,07*
Boję się dorosłego życia	0,73	0,53	3,10	0,21	1,76

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

R=0,73; R²=0,53; Popraw. R²= 0,49; F(4,42)=12,03; p<0,001; Błąd std. estymacji: 12,56

Tab. 3. Wyniki regresji liniowej krokowej postępującej dla zmiennej zależnej – podskali –Potrzeba akceptacji i bliskości KBUTK

Zmienne	R	R ²	F	B	t
Boję się dorosłego życia	0,57	0,32	21,31***	0,37	3,38**
Dla mamy obojętne są moje problemy	0,66	0,43	8,48**	0,27	2,33*
Aby nie martwić rodziców, nie mówię im o swoich problemach	0,73	0,53	8,87**	0,32	3,08**
Rodzice zwracają na mnie uwagę tylko wtedy, gdy mam problemy w szkole	0,75	0,57	3,88	0,22	1,97*

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

R= 0,75; R²= 0,57; Popraw. R²= ,53; F(4,42)=13,82; p<0,001; Błąd std. estymacji: 0,48

Tab. 4. Wyniki regresji liniowej krokowej postępującej dla zmiennej zależnej – podskali – Uzależnienie od funkcji aparatu telefonicznego KBUTK

Zmienne	R	R ²	F	B	t
Mówię tacie jak ma postępować	0,52	0,27	17,29***	0,43	3,44***
Uczestniczę w konfliktach między rodzicami	0,61	0,37	6,75**	0,32	2,60**

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

R= 0,61; R²= 0,37; Popraw. R²= 0,34; F(2,45)=13,10; p<0,001; Błąd std. estymacji: 0,51

Tab. 5. Wyniki regresji liniowej krokowej postępującej dla zmiennej zależnej – podskali – Uzależnienie od SMS i rozmów KBUTK

Zmienne	R	R ²	F	B	t
Nie czułam się rozumiana przez mamę	0,59	0,35	24,53***	0,84	4,67***
Mama chroniła mnie przed tatą	0,69	0,47	9,96**	0,11	0,95
Nie czułam się rozumiana przez tatę	0,74	0,55	7,56**	-0,78	-4,56***
Czuję, że rozczarowuję mamę	0,78	0,60	5,49*	0,43	3,71***
Dla mamy obojętne są moje problemy	0,81	0,66	6,54*	0,44	3,79***
Rodzice są tak bardzo zapracowani, że nie mają dla mnie czasu	0,83	0,69	4,10*	-0,31	-2,67**
Bywały sytuacje, gdy broniłam mamę przed tatą	0,86	0,73	6,34*	0,25	2,52*

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

R= 0,86; R²= 0,73; Popraw. R²= 0,68; F(7,39)=15,29; p<0,001; Błąd std. estymacji: 0,31

Tab.6. Wyniki regresji liniowej krokowej postępującej dla zmiennej zależnej – podskali – Komunikacja pośrednia KBUTK

Zmienne	R	R ²	F	B	t
Pragnę aby ktoś zaopiekował się mną i pokierował moim życiem	0,57	0,32	21,49***	0,42	3,54***
Dla mamy obojętne są moje problemy	0,68	0,46	11,55***	0,40	3,40***

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

R= 0,68; R²= 0,46; Popraw. R²= 0,44; F(2,44)=19,04; p<0,001; Błąd std. estymacji: 0,43

W tabeli 4 zamieszczono wyniki regresji liniowej krokowej postępującej do której jako zmienną zależną wprowadzono wynik w podskali – Uzależnienie od funkcji aparatu telefonicznego KBUTK.

Uczestniczenie w konfliktach między rodzicami oraz próby kierowania postępowaniem ojca wyjaśniają w 37% nadmierne wykorzystywanie telefonu komórkowego do słuchania muzyki, robienia filmów, zdjęć, grania w gry i łączenia się z Internetem przez badane kobiety.

W tabeli 5 zamieszczono wyniki regresji liniowej krokowej postępującej, do której jako zmienną zależną wprowadzono wynik w podskali – Uzależnienie od SMS i rozmów KBUTK.

Uzależnienie od wiadomości typu SMS i rozmów prowadzonych przez telefon komórkowy wyjaśniają w 73% czynniki rodzinne: poczucie braku zrozumienia ze strony rodziców, rozczarowywania matki, doświadczanie obojętności i braku czasu ze strony rodziców oraz sytuacji, w których badane kobiety broniły matkę przed ojcem.

W tabeli 6 zamieszczono wyniki regresji liniowej krokowej postępującej, do której jako zmienną zależną wprowadzono wynik w podskali – Komunikacja pośrednia KBUTK.

Preferowanie kontaktów interpersonalnych, wyrażania emocji za pośrednictwem rozmów telefonicznych oraz wiadomości typu SMS nad kontakty bezpośrednie – „twarzą w twarz” przez badane kobiety, wyjaśnia w 46% potrzeba uzyskania opieki, rady oraz poczucie, że matkę reagowały obojętnością, gdy zgłaszały problemy.

Dyskusja

Otrzymane w niniejszej pracy wyniki potwierdziły hipotezę badawczą, wskazującą na występowanie istotnych różnic w zakresie relacji z rodzicami między kobietami zagrożonymi i niezagrożonymi uzależnieniem od telefonu komórkowego. Kobiety zagrożone

uzależnieniem od telefonu komórkowego istotnie częściej niż kobiety niezagrożone tym uzależnieniem informują o konfliktach z rodzicami, o doświadczanej w dzieciństwie z ich strony przemocy emocjonalnej, karach, obojętności, braku akceptacji, wsparcia, opieki, zrozumienia i zainteresowania ich problemami. Wyniki te korespondują ze zdaniem Golińskiej [1], która podkreśla, że brak wsparcia ze strony rodziny, brak akceptacji czy poczucia bezpieczeństwa może być czynnikiem sprzyjającym rozwojowi uzależnień.

Uzyskane wyniki informują również, że kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego, istotnie częściej niż niezagrożone tym uzależnieniem, w sytuacji konfliktów między rodzicami stawały po stronie jednego z nich. Uważają, że ich istnienie jest przyczyną problemów rodziców, ich niepowodzeń i konfliktów małżeńskich oraz czują się winne za te problemy. Twierdzą, że rodzice formułowali wobec nich sprzeczne wymagania i podważali wzajemnie zasady wychowawcze. Funkcjonowanie rodziny, panująca w niej atmosfera oraz stosowane metody wychowawcze wobec dzieci są wymieniane wśród czynników mogących przyczynić się do rozwoju uzależnień [8,9].

Podsumowując wyniki regresji należy podkreślić, że czynniki rodzinne, głównie doświadczanie ze strony rodziców obojętności, braku zrozumienia, rozczarowania dzieckiem, poczucie samotności w rodzinie, a także lęk przed dorosłym życiem są istotnymi predyktorami objawów uzależnienia od telefonu komórkowego. Z kolei – jak wykazano na podstawie badań 5 051 adolescentów – prawidłowo funkcjonująca rodzina odgrywa istotną rolę w redukowaniu ryzyka myśli samobójczych u młodzieży używającej problematycznie telefonu komórkowego [10].

Wyniki badań informują, że kobiety zagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego, podobnie jak

osoby zagrożone uzależnieniem od Internetu [2, 3, 4], znacząco częściej negatywnie oceniają swoje relacje z rodzicami, niż osoby niezagrożone tymi uzależnieniami i czują się bardziej osamotnione w rodzinie. Trudno więc nie przyznać racji Trawińskiemu [11], który pisze, że tym, czego potrzeba współczesnej rodzinie, jest miłość, otwartość, zrozumienie i akceptacja. Niektórzy uważają, że telefon komórkowy wywarł największy wpływ na rodzinę i stał się przenośnym "ogniskiem domowym" [12]. Dzięki ponownemu odkryciu wagi wartości, na które wskazuje Trawiński [11], możliwe będzie pozbycie się poczucia alienacji, wyobcowania wewnątrzrodzinnego, pogłębienie więzi, umocnienie relacji, a Internet i telefon komórkowy nie będą już w takim stopniu wykorzystywane do zaspokojenia potrzeb psychicznych. Jednocześnie uczenie użytkowników – zwłaszcza dzieci – racjonalnego korzystania z osiągnięć techniki, stanowi ważne zadanie zarówno dla rodziców, jak i wychowawców.

Wnioski

1. Kobiety zagrożone, znacząco częściej negatywnie oceniają swoje relacje z rodzicami, niż kobiety niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego.
2. Kobiety zagrożone istotnie częściej niż kobiety niezagrożone uzależnieniem od telefonu komórkowego doświadczają w rodzinie konfliktów, samotności, przemocy emocjonalnej, braku akceptacji, zrozumienia i zainteresowania.
3. Czynniki rodzinne, głównie doświadczanie ze strony rodziców obojętności, braku zrozumienia, rozczarowania dzieckiem, poczucie w rodzinie samotności, a także lęk przed dorosłym życiem są istotnymi predyktorami objawów uzależnienia od telefonu komórkowego.

References

1. Golińska L. Osobowościowe mechanizmy pracoholizmu. W: Golińska L., Dudek B. red., Rodzina i praca z perspektywy wyzwań i zagrożeń. Łódź: UŁ: 2008, s.21-29.
2. Potembska E. Uzależnienie i zagrożenie uzależnieniem od Internetu u młodzieży. Niepublikowana rozprawa doktorska, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Lublin 2011.
3. Tsitsika A, Critselis E, Louizou A, Janikian M, Freskou A, Marangou E, Kormas G, Kafetzis D. Determinants of Internet Addiction among Adolescents: A Case-Control Study. *Scientific World Journal* 2011; 11: 866-874.
4. Pawłowska B., Dziurzyńska E. Relacje w rodzinie a uzależnienie od gier komputerowych u młodzieży. *Curr. Probl. Psychiatri*, 2012; 13(3): 196-208.
5. Chuchra M., Wróblewska M. Aktywność w sieci i relacje rodzinne młodzieży licealnej. *Curr. Probl. Psychiatri*, 2013; 14(3): 141-151.
6. Potembska E, Pawłowska B. Właściwości psychometryczne Kwestionariusza do Badania Uzależnienia od Telefonu Komórkowego (KBUTK). *Bad. Schizofr.* 2009; 10: 322-329.
7. Pawłowska B, Potembska E. Objawy zagrożenia i uzależnienia od telefonu komórkowego mierzonego Kwestionariuszem do Badania Uzależnienia od Telefonu Komórkowego, autorstwa Potembskiej i Pawłowskiej u młodzieży w wieku do 13 do 24 lat. *Curr. Probl. Psychiatri* 2011; 12(4): 395-397.
8. Ogińska-Bulik N. Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Warszawa; Difin: 2010.
9. Tafa M., Baiocco R. Addictive Behavior and Family Functioning During Adolescence. *Am. J. Fam. Ther.*, 2009; 37: 388-395.
10. Wang P.W., Liu T.L., Ko C.H., Lin H.C., Huang M.F., Yeh Y.C., Yen C.F. Association between Problematic Cellular Phone Use and Suicide: The Moderating Effect of Family Function and Depression. *Compr. Psychiatri*, 2013; pii: S0010-440X(13)00282-4. doi: 10.1016/j.comppsy.2013.09.006.
11. Trawiński A. Rodzina w sieci internetowej. Szanse, wyzwania, zagrożenia. *Roczniki Nauk o Rodzinie*, 2011; 3(10): 229-244.
12. Levinson P. Telefon komórkowy. Jak zmienił świat najbardziej mobilny ze środków komunikacji. Warszawa; Warszawskie Wyd. Lit. MUZA SA: 2006.

Correspondence address

Emilia Potembska
Klinika Psychiatrii SPSK nr 1 w Lublinie
ul. Głuska 1
20-439 Lublin
(81) 7486468
e-mail: ermila100@gmail.com